

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/1375/2015
Identifikačné číslo spisu:	5414204196
Dátum vydania rozhodnutia:	23.08.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:5414204196.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ľubora Šeba a členov senátu Mgr. Dušana Čima a JUDr. Ladislava Górásza, v právnej veci žalobcu: T., bytom I., zastúpený JUDr. Antonom Slamkom, advokátom so sídlom Radlinského 1735/29, 026 01 Dolný Kubín, proti žalovaným: 1/ Y., bytom Y. a 2/ Y., bytom Y., obaja zastúpení Mgr. Romanom Kobellom, advokátom so sídlom Radlinského 1730, 026 01 Dolný Kubín, o zaplatenie 18 000,- € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Dolný Kubín pod sp. zn. 7 C 157/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. augusta 2015 sp. zn. 6 Co 448/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobca je povinný zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dolný Kubín (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. apríla 2015 č. k. 7 C 157/2014-98: a/ žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne 18 000,- € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,25 % ročne zo sumy 18 000,- € od 30. apríla 2014 do zaplatenia a trovy konania predstavujúce zaplatený súdny poplatok v sume 1.080,- €, b/ rozhodol o trovách konania, c/ žalobu vo zvyšku zamietol. Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že žalobca a žalovaný 1/ uzavreli zmluvu o pôžičke 22. augusta 2011, predmetom ktorej bol záväzok žalobcu poskytnúť žalovanému 1/ finančnú hotovosť vo výške 20 000,- €. Tento záväzok si žalobca splnil pri podpise zmluvy o pôžičke. Žalovaný 1/ sa zaviazal splatiť žalobcovi poskytnutú finančnú hotovosť jednorázovo do 14 dní odo dňa doručenia písomnej výzvy na vrátenie peňazí. Vzhľadom na to, že žalovaní 1/ a 2/ vzniesli námietku premlčania, súd prvej inštancie posudzoval, či došlo k premlčaniu práva, ktoré žalobca uplatnil žalobou podanou 9. septembra 2014. Vychádzal z názoru, že dlh nie je premlčaný. Z predloženej zmluvy o pôžičke totiž podľa neho nevyplýva, že by čas plnenia bol ponechaný na vôľu dlžníka, alebo nebol vôbec určený (keby tomu tak bolo, tak by bola námietka premlčania vznesená dôvodne). Naopak z článku III bodu 1 podľa súdu prvej inštancie vyplýva jednoznačná dohoda o čase plnenia, a to jednorázovo do 14 dní od písomnej výzvy veriteľa. Od výzvy

veriteľa potom začala plynúť premlčacia lehota, teda od apríla 2014, žaloba bola podaná v septembri 2014, teda jednoznačne v trojročnej premlčacej lehote. Po konštatovaní, že námietka premlčania nebola žalovanými 1/ a 2/ vznesená účinne, pristúpil súd prvej inštancie k posúdeniu opodstatnenosti žalobou uplatneného nároku. Dospel k záveru, že na základe vykonaného dokazovania má za nesporne preukázané, že medzi žalobcom a žalovaným 1/ bola uzatvorená zmluva o pôžičke, na základe ktorej žalobca požičal žalovanému 1/ finančné prostriedky vo výške 20 000,- €. Nakoľko nemal za preukázané, že do rozhodnutia vo veci boli zo strany žalovaných 1/ a 2/ žalobcovi všetky peniaze vrátené, rozhodol tak, že ich zaviazal na vrátenie nesplatennej požičanej sumy vo výške 18 000,- €, nakoľko 2 000,- € preukázateľne žalovaný 1/ vrátil. Súd prvej inštancie poukázal na skutočnosť, že zmluva o pôžičke bola uzavretá za trvania manželstva, v čase trvania BSM, ktoré bolo zrušené až nasledovne. Pokiaľ by teda aj manželka, t. j. žalovaná 2/ namietala neplatnosť tejto zmluvy, išlo by o relatívnu neplatnosť, ktorej sa treba dovolať, čo sa nestalo. V zásade v zmysle § 145 ods. 2 Občianskeho zákonníka na správu úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne, preto súd zaviazal žalovaných 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne. Vzhľadom na nesprávne žiadaný úrok z omeškania súd prvej inštancie žalobu zamietol v časti, ktorej tento prevyšuje zákonný úrok z omeškania, teda pokiaľ prevyšuje výšku 5,25 % ročne. Ďalej uviedol, že pokiaľ ide o začiatok plynutia omeškania vzhľadom na dátum výzvy a 14 dňovú lehotu, resp. dátum čiastočnej úhrady žalovaným 1/, je zrejmé, že je správny. O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa ustanovení § 142 ods. 2 a § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

2. Na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ smerujúce proti výroku rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bolo žalobe vyhovieť a ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania, Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 26. augusta 2015 sp. zn. 6 Co 448/2015 rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol; zároveň žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania. Vo zvyšnej časti, v ktorej súd prvej inštancie žalobu zamietol, ponechal rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutý. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci, správne zistil skutkový stav, z vykonaného dokazovania však nevyvodil správne právne závery. Nesprávny bol záver súdu prvej inštancie, že čas plnenia bol dohodnutý a to jednorázovo do 14 dní od písomnej výzvy veriteľa. Naopak, z toho, ako bola formulovaná zmluva o pôžičke mal odvolací súd za to, že čas plnenia bol v danom prípade prenechaný na vôli veriteľa, konkrétne na písomnú výzvu na vrátenie peňazí. Odvolací súd konštatoval, že záver o ponechaní času plnenia na vôľu veriteľa je významný z hľadiska posúdenia začiatku plynutia premlčacej lehoty. Uvádza, že ak veriteľ môže vyvolať splatnosť záväzku, potom - objektívne posudzované - môže svoje právo tiež vykonať. Prvá objektívna možnosť výkonu práva je daná okamžikom, keď veriteľ najskôr mohol o splnenie požiadať. Za deň rozhodný pre začiatok plynutia premlčacej doby je podľa odvolacieho súdu potrebné považovať deň, ktorý nasleduje po vzniku dlhu. Ak veriteľ môže vyvolať splatnosť dlhu sám, potom objektívne môže svoje právo ako protiklad dlhu aj vykonať. V takýchto prípadoch je podľa odvolacieho súdu prvá objektívna možnosť vykonania práva daná už okamihom, keď veriteľ mohol najskôr o splnenie dlhu požiadať, t. j. dňom, ktorý nasleduje po vzniku právneho vzťahu k dlhu, ktorého splatnosť si zmluvné strany nedohodli a nie je ani tak určená. Pre začiatok plynutia premlčacej doby je teda podľa odvolacieho súdu rozhodný deň bezprostredne nasledujúci po dni, kedy došlo ku vzniku dlhu a nie deň, kedy došlo k splatnosti dlhu. Žalobu, doručенú súdu prvej inštancie 9. septembra 2014, treba preto podľa neho považovať za podanú po uplynutí trojročnej premlčacej doby. Deň nasledujúci po uzatvorení zmluvy, t. j. 23. augusta 2011 mohol žalobca ako veriteľ vyzvať žalovaného 1/ na vrátenie peňažnej pôžičky. Splatnosť dlhu by potom nastala 6. septembra 2011. Nasledujúceho dňa, t. j. 7. septembra 2011 by mohol veriteľ prvýkrát podať návrh na začatie konania na zaplatenie požičanej ale nevrátenej sumy. Žalobca teda mohol objektívne svoje právo vykonať po prvý raz a podať návrh na súd 7. septembra 2011 (streda), od ktorého dátumu podľa odvolacieho súdu začala plynúť trojročná premlčacia lehota, ktorá uplynula 7. septembra 2014 (nedeľa). Posledným dňom lehoty bol najbližší nasledujúci pracovný deň, t. j. 8. septembra 2014 (pondelok). Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil odvolací súd podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca 16. novembra 2015 dovolanie s tým, že

napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) v otázke okamihu začatia plynutia premlčacej doby. Podľa jeho názoru sa jeho právo na splatenie dlhu nepremlčalo, nakoľko svoje právo vyzvať dlžníka na plnenie uplatnil vo všeobecnej premlčacej dobe, pričom po doručenej výzve z 8. apríla 2014 s určením splatnosti dlhu 14 dní, nastala splatnosť dlhu 30. apríla 2014, odkedy začala plynúť premlčacia doba vzťahujúca sa k právu žalobcu na zaplatenie dlžnej sumy vo výške 18 000,-€. Namietá, že v zmysle § 102 Občianskeho zákonníka, žalobca v záujme toho, aby sa z jeho práva stal súdom vymáhateľný nárok, musí si tento najskôr uplatniť u dlžníka. Pokiaľ by si ho výzvou neuplatnil, nestane sa splatným, a teda je nenárokovateľným pred súdom z dôvodu neexistencie actio nata. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka viaže začiatok plynutia premlčacej doby na čas, keď sa právo mohlo vykonať prvý raz, a nie na čas, keď veriteľ právo mohol vykonať po prvý raz. Právo sa podľa žalobcu mohlo uplatniť na súde v čase, keď existovala actio nata, a nie v deň, keď sa po prvý raz mohlo uplatniť, teda v čase, kedy mohla existovať actio nata. Na podporu svojho názoru poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2008 sp. zn. 4 Cdo 146/2008.

4. Žalovaní 1/ a 2/ sa k podanému dovolaniu nevyjadrili.

5. Dovolanie žalobcu bolo podané pred 1. júlom 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ a „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP).

7. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p.

8. Právny poriadok platný a účinný v čase podania dovolania ukladal dovolaciemu súdu (viď ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p.), aby aj ex offio posúdil, či v konaní nedošlo k niektorej zo závažných procesných väd, ktoré sú uvedené v § 237 ods. 1 O.s.p. Podobne ukladal dovolaciemu súdu posúdiť, či sa v konaní nevyskytla niektorá z tzv. iných (v § 237 ods. 1 O.s.p. neuvedených) procesných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Žalobca vady tejto povahy v dovolaní nenamietal a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

9. Žalobca v dovolaní vyslovil presvedčenie, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

10. Právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110 Občianskeho zákonníka). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

11. Pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka).

12. Dlh musí byť splnený riadne a včas (§ 559 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

13. Ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal (§ 563 Občianskeho zákonníka).

14. Žalobca tvrdí, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil v dôsledku zaujatia chybného záveru odvolacieho súdu, podľa ktorého došlo k premlčaniu práva uplatneného jeho žalobou.

15. Premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať. Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje práva (nároky) a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené plniť svoje povinnosti. Zásada hospodárnosti konania vedie konajúci súd k tomu, aby prednostne posúdil v konaní vznesenú námietku premlčania vzhľadom na to, že v prípade jej oprávnenosti takýto postup vedie k rýchlemu vydaniu rozhodnutia vo veci samej, bez potreby vykonávania ďalších dôkazov (viď R 29/1983 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 82/2009, 1 Cdo 43/2009, 2 Cdo 194/2011, 3 Cdo 231/2009, 3 Cdo 187/2013, 7 Cdo 305/2014).

16. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

17. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Ide o objektívnu možnosť vykonať právo bez zreteľa na to, či oprávnená osoba (veriteľ) by mohol právo subjektívne vykonať alebo nie, t. j. či oprávnený subjektívne vedel alebo nevedel o svojom práve.

18. Zmluvné strany sa nie vždy dohodnú na splatnosti záväzku. Okamih splatnosti práva na plnenie má pritom rozhodujúci význam predovšetkým pre posúdenie, či a kedy nastáva actio nata, pre začiatok plynutia všeobecnej premlčacej doby (viď § 101 Občianskeho zákonníka) a pre začiatok omeškania dlžníka (§ 517 Občianskeho zákonníka).

19. Už v judikáte R 28/1984 bol prijatý záver, podľa ktorého „ak nebola doba splnenia dlhu dohodnutá ani inak ustanovená, začína premlčacia doba plynúť nasledujúcim dňom po vzniku dlhu“. Na tomto závere sa ustálila aj neskoršia súdna prax [viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 25/2003, ktoré bolo neskôr publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) ako judikát R 91/2004] zotrvávajúca na tom, že ak doba plnenia nie je určená zákonom, rozhodnutím alebo zmluvou, splatnosť vyvolá veriteľ tým, že dlžníka požiada o plnenie (§ 563 Občianskeho zákonníka). Dlžník je v takom prípade povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo bol veriteľom požiadaný o jeho splnenie. Ak má veriteľ možnosť sám vyvolať splatnosť dlhu, má právo aj vykonať svoje právo vyplývajúce zo záväzku. Pre účely premlčania je preto významný prvý objektívny okamih, kedy tak môže urobiť a požiadať o plnenie. Rozhodujúcim je preto bezpochyby deň bezprostredne nasledujúci po dni, v ktorom dlh vznikol.

20. Uvedený právny názor bol zastávaný už v staršej právnej teórii (porovnaj napríklad publikáciu Štefan

Luby: Slovenské všeobecné súkromné právo. 1 zväzok, Bratislava: Knížnica Právnickej jednoty 1941, str. 386, v ktorej sa uvádza, že plynutie času pri premlčaní začína v prípade relatívnych právnych nárokov, t. j. aj práva obligáčného vtedy, ak sa stali splniteľnými, t. j. *actio nata*; „ak ale splatnosť závisí od vypovedania pohľadávky veriteľom, potom začne premlčanie od okamžiku vzniku pohľadávky“; obdobne vid' publikáciu Štefan Luby: Občianskoprávny nárok, Bratislava: Právnické štúdie 1958, str. 270). Identický právny názor sa prezentuje aj v novšej právnej teórii (porovnaj napríklad Fekete, I.: Občiansky zákonník 1. Veľký Komentár, Bratislava: Eurokódex 2011, str. 498).

21. Na rovnakom právnom názore spočívajú aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (okrem sp. zn. 1 Cdo 25/2003 vid' sp. zn. 1 Cdo 148/2004 a sp. zn. 4 Cdo 66/2006), ale tiež krajských súdov Slovenskej republiky (vid' napríklad sp. zn. 5 Co 3/2015 Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 19 Co 133/2012 Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 16 Co 667/2013 Krajského súdu v Banskej Bystrici a sp. zn. 10 Co 174/2013 Krajského súdu v Žiline).

22. Z hľadiska právnej komparatistiky a identity (dávnej) alebo blízkosti (niekdajšej) právnej úpravy v Českej republike dovolací súd poukazuje na rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, v ktorom konštatoval, že „akokoľvek možno aj v neskoršej dobe (po prijatí R 28/1984) vysledovať v literatúre výhrady k riešeniu zvolenému v R 28/1984 (porovnaj napríklad Eliáš, K. a kolektív: Občiansky zákoník. Veľký akademický komentár, Linde Praha, a. s., Praha 2008, str. 422), veľký senát Najvyššieho súdu uvádza, že pri nezmenenej podstate stretu názorov na danú tému nie je daný dôvod na zmenu záverov obsiahnutých v R 28/1984“.

23. Opačný názor na posudzovanú otázku plynutia premlčacej doby pri neexistencii dohody o splatnosti dlhu zaujal najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 146/2008, ktorým argumentuje aj žalobca v dovolaní. Najvyšší súd sa tu odklonil od právneho názoru vyjadreného v judikáte R 28/84. Senát, ktorý rozhodnutie vydal, pripomenul, že „išlo o otázku spornú už od prijatia zákona č. 141/1950 Sb. (tzv. stredného občianskeho zákonníka)“, pričom argumentácia v predmetnom judikáte sa „obmedzila len na konštatovanie záveru, že možnosť daná veriteľovi vyvolať splatnosť záväzku nesie so sebou súčasne aj právo veriteľa vymáhať splnenie záväzku, teda možnosť svoje právo aj vykonať, pričom prvá objektívna možnosť výkonu práva je daná okamihom, keď veriteľ najskôr mohol o splnenie požiadať. Interpretácia, že možnosť veriteľa vyvolať splatnosť záväzku znamená aj jeho právo vymáhať splnenie záväzku a teda právo vykonať, vychádzala z nepravdepodobnej možnosti ako by sa mohol veriteľ zachovať, a nie z toho, ako sa skutočne zachoval. Pripúšťala začatie plynutia premlčacej doby ako procesu zániku nároku (i keď len podmieneného) skôr ako nárok vznikol, resp. ako sa zavŕšil jeho vznik v zmysle konkrétnej vynútiteľnosti (žalovateľnosti) práva, teda skôr ako sa právo mohlo reálne vykonať. Nerešpektovala tak nedostatok *actio nata* v čase začatia plynutia premlčacej doby a napokon pripúšťala aj možnosť, že sa premlčí záväzok, ktorý sa nikdy nestal splatným. Išlo o výklad v podstate zhodný s výkladom tejto otázky v sovietskom občianskom práve, podľa ktorého, ak splatnosť (zrok) nebola určená, nastala vtedy, keď veriteľ požiadal o plnenie, ale v tomto prípade sa premlčanie nepočítalo od splatnosti, ale od vzniku záväzku (Štefan Luby: Občianskoprávny nárok, Právnické štúdie, 1958, str. 270). Možnosť takého riešenia spornej otázky, podľa ktorého by premlčacia doba začala plynúť od splatnosti dlhu, bola v judikáte R 28/84 odmietnutá s poukazom na to, že by znamenala neprípustné posunutie začiatku plynutia premlčacej doby (v zrejmom rozpore s účelom inštitútu premlčania) prakticky na neobmedzenú dobu“. V rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 146/2008 najvyšší súd ďalej uviedol, že „v prípade zreteľného oddaľovania výzvy na plnenie a v závislosti na konkrétnych okolnostiach by súd mohol s použitím § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka odmietnuť ochranu práva veriteľa uplatneného až po neodôvodnene dlhej dobe po vzniku záväzku. Okrem toho taký výklad ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka, ktorého výsledkom je záver o začatí plynutia premlčacej doby, ak čas plnenia nebol dohodnutý ani inak stanovený, dňom nasledujúcim po vzniku právneho vzťahu, nie je súladný so zásadou dôvery v právo, pretože pod hrozbou začatia premlčania bezprostredne po vzniku právneho vzťahu obmedzuje veriteľa v jeho práve vyplývajúcom z § 563 Občianskeho zákonníka požiadať o plnenie a tým vyvolať splatnosť záväzku podľa jeho slobodnej vôle, resp. ho núti konať spôsobom, ktorý môže byť v rozpore so skutočným záujmom účastníkov právneho vzťahu. V dôsledku toho sa právu, ktoré veriteľovi zaručuje § 563 Občianskeho zákonníka, odníma reálny obsah.“

24. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008 bolo zaradené na rokovanie občianskoprávneho kolégia, ktoré sa uskutočnilo 28. a 29. mája 2009 (viď Cpj. 10/2009), avšak na základe výsledku hlasovania prítomných členov tohto kolégia bolo prijaté uznesenie, v zmysle ktorého toto rozhodnutie nemá byť publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Zbierka“).

25. Osobitný proces, výsledkom ktorého je prijatie niektorého judikátu kolégiom najvyššieho súdu a jeho publikovanie zákonom určeným spôsobom (v súčasnosti v Zbierke) priznáva takto publikovanému rozhodnutiu osobitný význam. Výklad, ktorý sa podáva v publikovanom judikáte, nie je síce právne (de iure) záväzný, fakticky (de facto) má ale vysokú vecnú autoritu. I keď judikatúra najvyššieho súdu nie je formálne záväzná, ipso iure normatívnu silu má, a to tak vo vertikálnej línii (voči súdom nižších stupňov), ako aj v horizontálnej línii (medzi jednotlivými senátmi a kolégiami najvyššieho súdu navzájom). Judikáty R 28/1984 a R 91/2004 majú takéto atribúty. Nemožno prehliadať podstatný rozdiel medzi rozhodnutím nepublikovaným v Zbierke (ďalej len „nepublikované rozhodnutie“) a rozhodnutím, ktoré bolo na podklade zákonom určenej procedúry navrhovania a schvaľovania osobitným orgánom najvyššieho súdu uverejnené v Zbierke. Pokiaľ nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu vyjadruje názor členov senátu (resp. väčšiny členov senátu) najvyššieho súdu v individuálne ním prejednávanej veci, názor vyjadrený v rozhodnutí publikovanom v Zbierke predstavuje zovšeobecňujúci názor (relevantnej väčšiny) členov kolégia najvyššieho súdu, ktoré vždy tvorí viacero senátov. O „prekonaní“ (relevantnom završení procesu odklonenia sa od názoru vyjadreného v publikovanom rozhodnutí (stanovisku) možno hovoriť iba vtedy, ak je toto „prekonanie“ výsledkom v zákone predpísaného postupu najvyššieho súdu (v súvislosti s tým viď § 48 CSP a tiež § 21 ods. 3 písm. a/ a b/ a § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

26. Z dôvodov uvedených vyššie zastáva vec prejednávajúci senát najvyššieho súdu názor súladný s väčšinovým názorom súdnej praxe (R 28/1984 a R 91/2014) a právnej teórie.

27. S názorom vyjadreným v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008 sa senát 7 C nestotožňuje. V zmysle § 563 Občianskeho zákonníka je veriteľ už od vzniku dlhu oprávnený vyzvať veriteľa na plnenie a stanoviť splatnosť dlhu. Opozitný právny názor vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008 podmieňuje objektívny charakter začiatku plynutia premľacej doby, ktorý vyplýva z § 101 Občianskeho zákonníka tým, že ho robí závislým na subjektívnom prvku - rozhodnutí veriteľa, či výzvou na zaplatenie (§ 563 Občianskeho zákonníka) vyvolá alebo nevyvolá splatnosť dlhu.

28. Akceptovanie názoru o viazanosti začiatku plynutia premľacej doby na deň splatnosti dlhu a nie na deň vzniku právneho vzťahu, z ktorého dlžníkovi vznikla povinnosť na plnenie, by viedlo k neprípustnému posunutiu začiatku plynutia premľacej doby (v zrejmom rozpore s účelom inštitútu premľania) prakticky na neobmedzenú dobu podľa ľubovôle veriteľa.

29. Nesúhlas s právnym názorom, na ktorom spočíva rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 146/2008, bol prezentovaný aj v odbornej právnickej literatúre [viď napríklad publikáciu JUDr. Jaroslav Krajčo, Občiansky zákonník pre prax (komentár), vydavateľstvo Eurounion, 2015, str. 2458, resp. 2468 a 2472].

30. V danom prípade zo spisu vyplýva, že 22. augusta 2011 uzatvorili žalobca a žalovaný 1/ zmluvu o pôžičke, na základe ktorej žalobca požičal žalovanému 1/ finančné prostriedky vo výške 20 000,- €. Žalovaný 1/ peniaze podľa zmluvy o pôžičke prevzal v hotovosti pri jej podpise, čo potvrdil vlastnoručným podpisom. Podľa čl. III bod 1 zmluvy sa dlžník, t. j. žalovaný 1/ zaviazal poskytnutú pôžičku splatiť veriteľovi jednorázovo do 14 dní odo dňa, kedy obdrží od veriteľa písomnú výzvu na vrátenie peňazí. Žalobca mohol po prvý raz požiadať dlžníka - žalovaného 1/ o vrátenie peňazí na základe písomnej výzvy 23. augusta 2011. Dlžník - žalovaný 1/ bol povinný do 14 dní odo dňa obdržania písomnej výzvy na vrátenie peňazí poskytnutú pôžičku veriteľovi jednorázovo vrátiť. Splatosť dlhu by potom nastala 6. septembra 2011. Nasledujúceho dňa, t. j. 7. septembra 2011 by mohol veriteľ prvýkrát

podat' návrh na začatie konania na zaplatenie požičanej ale nevrátenej sumy. Žalobca mohol objektívne svoje právo vykonať po prvý raz a podať návrh na súd 7. septembra 2011 (streda), od ktorého dátumu aj podľa odvolacieho súdu začala plynúť trojročná premlčacia lehota, ktorá uplynula 7. septembra 2014 (nedeľa). Keďže uvedeného dňa bola nedeľa, v zmysle § 122 ods. 3 Občianskeho zákonníka posledným dňom lehoty bol najbližší pracovný deň, t. j. 8. septembra 2014 (pondelok). Žaloba, ktorá bola doručená súdu prvej inštancie 9. septembra 2014, bola teda (aj v súlade s právnymi závermi odvolacieho súdu) podaná po uplynutí premlčacej doby.

31. Dovolací súd pripomína, že výskyt rozdielných rozhodnutí v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva (viď m. m. nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 51/2014). Aj v rozhodovacej praxi senátov najvyššieho súdu môže byť niekedy riešenie interpretačných a aplikačných problémov (odstraňovanie nejednotností) spojené s procesom postupného zjednocovania názorov, v počiatočných fázach ktorého nie je vylúčená možnosť výskytu rozhodnutí spočívajúcich na odlišných alebo až protichodných názoroch. Právny poriadok Slovenskej republiky predvída možnosť existencie rozdielných právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach a upravuje procedúru, prostriedky a nástroje, ktoré majú zabezpečiť koherentnosť judikatúry (k tomu viď napríklad ustanovenie § 22 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus spočíva najmä v inštitúte zverejňovania súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom a v inštitúte prijímania stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu.

32. S účinnosťou od 1. júla 2016 bol do právneho poriadku Slovenskej republiky zaradený ďalší inštitút, účelom ktorého je zjednocovanie rozhodovania senátmi najvyššieho súdu. V zmysle § 48 ods. 1 CSP platí, že ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor.

33. Postúpenie veci veľkému senátu podľa § 48 ods. 1 CSP nie je na voľnej úvahe trojčlenného senátu. Na druhej strane to ale neznamená, že trojčlenný senát musí postúpiť vec veľkému senátu najvyššieho súdu pri každom nestotožnení sa s názorom vyjadreným už skôr v inom rozhodnutí niektorého trojčlenného senátu.

34. Bolo by bezpochyby v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy danej v § 48 ods. 1 CSP, pokiaľ by každá (minulá) aplikačná alebo interpretačná nejednotnosť, ktorá sa v rozhodovaní senátov najvyššieho súdu vyskytla pred 1. júlom 2016, bola však do tohto dňa úspešne prekonaná postupmi a mechanizmami vyplývajúcimi z vtedajšieho právneho poriadku (napríklad publikovaním judikátu alebo stanoviska), musela po tomto dni „nanovo“ viesť k procesu, v rámci ktorého sa uplatňujú mechanizmy a postupy predpokladané v tomto ustanovení CSP. Uvedené konštatovanie je opodstatnené o to viac v prípade (ojedinelých) právnych názorov vyjadrených v takom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, ktoré bolo v čase pred 1. júlom 2016 zaradené na rokovanie kolégia najvyššieho súdu s návrhom na jeho publikovanie v Zbierke, ktorý však kolégium zamietol.

35. Právnu úpravou, ktorá je obsiahnutá v § 48 ods. 1 CSP, sa sledoval cieľ pokryť v praxi prípady, v ktorých (trojčlenný) senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že „je“ dôvod na zmenu (na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania). Senát, ktorý dospeje k tomuto záveru, je povinný postúpiť vec veľkému senátu. Na druhej strane ale účelom tohto ustanovenia nie je to, aby bola veľkým senátom posudzovaná správnosť názoru trojčlenného senátu, podľa ktorého „nie je“ dôvod na zmenu doterajších právnych náhľadov a rozhodovacej praxe ustálenej v minulosti prijatím judikátu (alebo stanoviska) publikovaného v Zbierke. Trojčlenný senát, ktorý zastáva tento názor, nie je povinný postúpiť vec veľkému senátu.

36. Ak teda trojčlenný senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor, ktorý vec prejednávajúci senát nezdíela, má dve možnosti: I. buď sa stotožní so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založí na tomto názore, alebo II. vec postúpi veľkému senátu.

37. Senát najvyššieho súdu, ktorý koná v danej veci, sa stotožňuje so závermi vyjadrenými v judikátoch R 28/1984 a R 91/2004, preto vec nepostúpil veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 CSP.

38. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu, ktorý v preskúmvanom prípade zotrval na opodstatnenosti a pretrvávajúcej aktuálnosti záverov doterajšej judikatúry, žalobca v dovolaní nepodložene uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.; jeho dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej preto zamietol ako neopodstatnené (§ 448 CSP).

39. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

40. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.